

no indocumentat enterament (derivat del verb *patere*); però és clar que això hauria hagut de donar *padio en cast., *pado o *paido en portuguès, *pàdeu català i *pade oc.: dona Carolina es lliura a uns estranys equilibris morfològics per escapar-se'n, i que d'altra banda només en portuguès serien concebibles. Inútil detallar més. M-Lübke ja va rebutjar-ho a la primera ed. del REW (6291a), i a la tercera va suprimir del tot aquest article.⁴

Spitzer, RFE XII, 248, va proposar breument derivar *patio* del cast. *patear* 'trepitjar', 'aixafar a cops de pota', i del seu primitiu *pata*: fixat-se en la definició d'Oudin, «promenoir», i en l'alabès *pato* «sitio en que debe poner el pie el jugador». Aquesta idea, que ja venia d'un etimòleg tan mal orientat com Körting (n.º 6917), s'ha de rebutjar decididament: més que per les objeccions semàntiques que li oposa Feiler, per rotundes raons morfològiques i geogràfiques: *pata* no existeix en català i és rar i recent en llengua d'oc (llengües on regna el tipus *PAUTA), i un derivat en *-io* o *-i* no s'explicaria en una formació romànica (de *patear* sortiria *patéol*, i fins si un antic *PATTIU fos concebible s'hauria tornat *paço o *paç).

En un esborrall destinat al meu article del BDC XIX, amb data del 16-VI-1929, vaig anotar que la forma primitiva del nostre mot havia de ser l'oc. *paii* o *patu* en el sentit de 'pasturatge' i 'terreny inculte', en relació amb oc. ant. *padoir* 'dur a pasturar', i potser provinent de PASCERE, PASTUM, en una o altra manera; però no aconseguint vèncer els obstacles morfològics i fonètics, vaig desistir de publicar la idea (amb el pensament de futur examen).⁵

Vaig veure el 1936 amb satisfacció que Leonie Feiler (en un article de RFE XXIII, 188-90) afirmava que *patio* era un manlleu de l'oc. ant. *paii*, el qual, per la seva banda ho era del b. ll. *patuum*; però vaig haver de reconèixer, amb desencant, que Feiler no encertava tampoc a superar les dificultats de la qüestió etimològica, car de cap manera no és acceptable que *patuum* sigui una «regressió» (?) de *patulus*, «que havia pres el mateix sentit a França»;⁶ i encara menys suposant que el cast. antiq. *patin* s'hagués extret de *pàti* «al que se ha añadido equivocadamente una -n móvil» (mots que a penes tenen ni sentit).⁷

No ens amaguem que el problema etimològic i morfològic que plantegen els oc.-cat. *patu*, *paii*, és obscur, però la meua vella idea de relacionar-lo amb l'oc. ant. *padoir* 'fer pasturar' prometia fer-nos-hi avançar. El mateix que *patu*, és *padoir* un mot jurídic de textos forals i consuetudinaris del Migdia de França, tant en romànic com en baix llatí, almenys des de 1108: constantment, en tots els exemples, es tracta de l'exercici d'un dret pastoral, i al costat de *padoir* tenim *padoent* o *padoenc*, com a nom del lloc on es pot exercir aquest dret, indret que també rep el nom de *patu*.⁸ ⁵⁵

Pel que fa al grup de *padoent*, Jud va parlar del sard *padent* (Rom. XLV, 1916, 293n.). Es comprèn que el mestre no veia clara la relació entre aquests dos mots i encara menys amb *patu*, car només cridava l'atenció sobre la conveniència d'estudiar-ho tot plegat. I és ⁶⁰

ben clar que calia fer-ho. El sard *padente* és 'bosc', i Salvioni suggeria (R. I. L. XLII, 845) que vingués del ll. PATENS, -ENTIS, 'obert, palès, esbatanat'.

Però i el sign.? MLWagner (VKR v, 30; cf. Arch. Stor. Sardo III, 376), adherint-s'hi, demostrà satisfactoriament que els boscos sards designats d'aqueixa manera, són sempre boscos d'alzines posseïts pel municipi; o bé boscos de propietat privada, però llavors sotmesos al dret d'aprofitament públic: en especial per al consum de les glans, obert a les manades de porcs; ara bé trobava també que *padoir* podia incloure el 'dret a tallar llenya d'un bosc' i fins s'entenia 'tallar llenya' (així en el *Libre Negre* de Dax). Així mateix *padoent* i *padoensa* també poden ser 'dret a fer llenya', i fins i tot 'bosc comunal', de més a més de 'pasturatge'. I com sigui que el ll. PATENS, a part de 'obert' ja s'usava com a 'lícit, permès' en llatí (Ciceró etc.), aquesta base, que duia sense dificultat al sard *padente*, es podia fer extensiva a l'oc. *padoent*; ⁹ car la variant *padoenc* s'explicaria per encruentament amb el sinònim *pastenc* 'pasturatge' (-INCUS); i *padoensa* davallaria de l'abstracte PATENTIA.

Doncs, la principal dificultat que quedaria és l'explicació de la *o* de *padoent* i *padoir*. Aquí podem prendre diversos camins, que vaig provar ja en el DCEC de fer ben convincents. Se'ns acudia, primer, relacionar la terminació de *padoir* amb la del tipus francès *évanouir*, *ébarouir*, fr. ant. *espaloir*, *esbanoir* (vegeu Spitzer, ASNSL CXXVII, 158), coexistents amb altres tants verbs en *-nir*, *-rir*, *lir*: així com *évanouir* ha estat explicat com a representant mig-savi del perfet *evanūit*, i *espaloir* de *pallūit*, ningú no ens impediria d'admetre que aquí hi havia hagut un procés paral·lel, partint de *patūit* 'ha estat obert, permès'.¹⁰ Certament caldria llavors suposar un canvi important de significat, i un fort metaplasme sintàctic: des de la construcció llatina *silva patuit villae* es passaria a la romànica *la vila padois lo bosc* o *en lo bosc*, de manera que el complement hauria usurpat el paper de subjecte. Però es podria al·legar que hi invitava el fet que la localitat es comportava activament, en l'exercici d'un dret.

Llavors podríem admetre que fou per influència de *padoir* que *padent es va canviar en *padoent*. Partint de *padoent*, la *o* s'hauria estès a *padoensa*. Una mica xocant, en veritat, aquest caràcter general d'una forma deguda a una analogia: la cosa fóra més convincent si en llengua d'oc es trobés el regular **padent*¹¹ en competència amb el *padoent* alterat. Però no és així.¹²

Patuit seria, doncs, una fórmula fixa del dret consuetudinari medieval, en el qual la forma pretèrita, amb el valor de passat indefinit, s'empraria per tal d'expressar el caràcter tradicional del fet. Això és el que s'esdevindria en la tradició ininterrompuda i semi-oral de pares a fills, per part de gent que no havien perdut el sentit de l'expressió; però, percebent-la com a expressió verbal, l'haurien reproduïda amb un verb romànic de creació antiga *PATUIRE, que encara arribaria a sofrir la sonorització de la -r- intervocàlica.

Aquí és on hauríem d'assajar de trobar una explicació del mot que ens interessa primordialment, o sigui